

Hoe verder met de Europese Grondwet?

‘We the People’: een lappendeken van creatieve voorstellen, correcties en commentaren

Ongeveer 700 lezers stemden op de website wethepeople.nrc.nl over de toekomst van het Europees Grondwettelijke Verdrag. Deelnemers **Sven Huynink, Hans Roodenburg en Michael Schnackers** vatten de discussie samen.

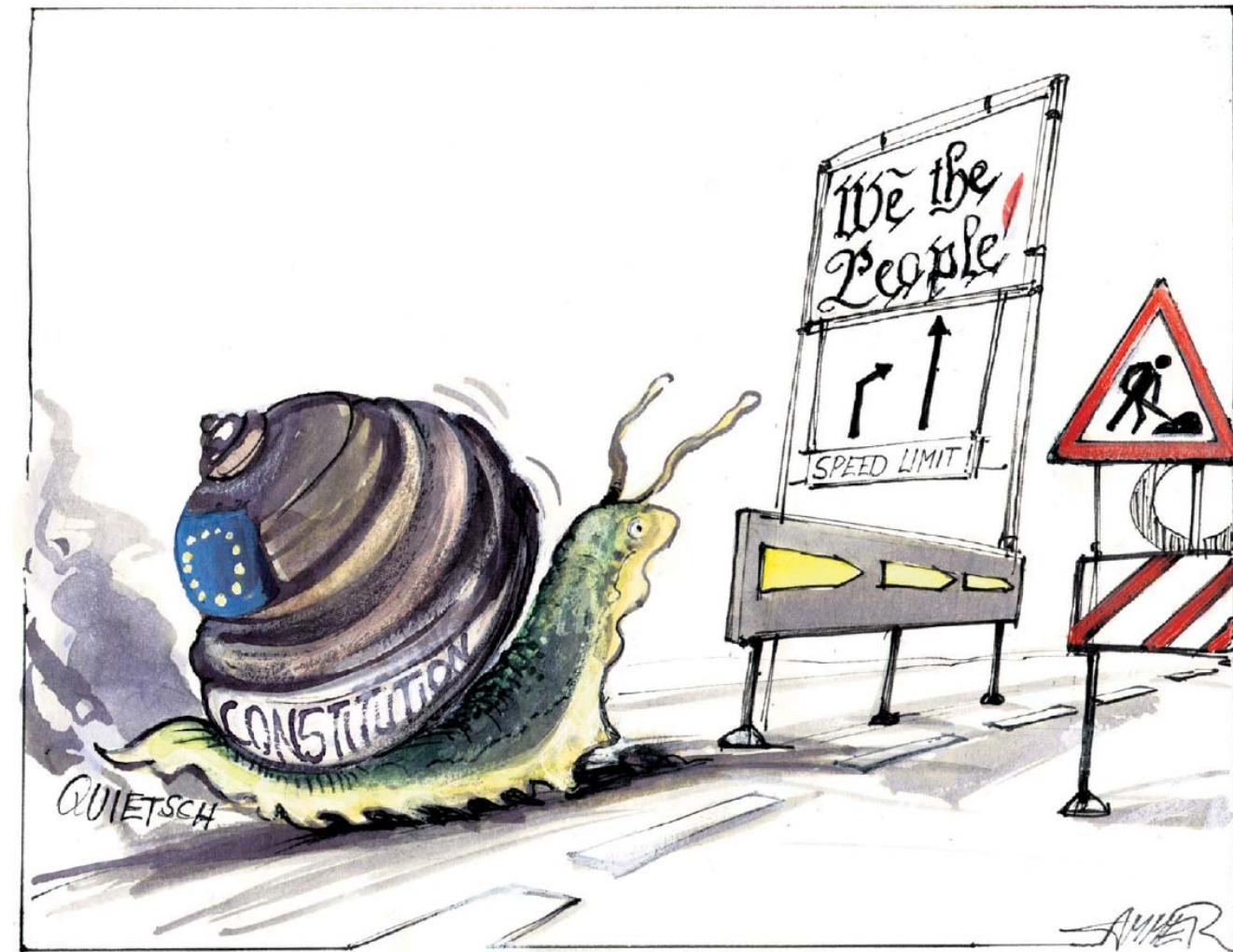
Onvrede met het referendum van juni vorig jaar, maar ook met de Brusselse machtsontplooiing van nu. Dat zijn thema's die vaak terugkeren in de stemverklaringen.

De stemmers op scenario 1, Voer de Grondwet in (11 procent), vormen een min of meer homogene groep van enthousiaste Europeanen die zich niet willen neerleggen bij de uitslag van het referendum. Invoering van de Grondwet is voor hen vooral een kwestie van het scheppen van draagvlak. Over dit scenario bestaat een grote mate van overeenstemming. Scenario 2, Vergeet de Grondwet (13 procent), trekt zowel voor- als tegenstanders van verdere Europese integratie die echter ieder hun eigen agenda hebben, wat een gemeenschappelijke aanpak in de weg staat. Bij scenario 3, Herschrijf de Grondwet (76 procent), bleek een nog grotere verscheidenheid aan motieven. Sommigen staan achter de intenties van de Grondwet, maar hebben moeite met de praktische uitwerking. Anderen staan kritisch tegenover bepaalde aspecten van de Europese integratie en willen daarvan iets in de herschreven Grondwet terugzien. Daarom blijkt ook voor scenario 3 een gezamenlijke aanpak een brug te ver.

Voer de Grondwet in

Onder de voorstanders van de Grondwet heerst vooral veel onbegrip en teleurstelling over het feit dat de Grondwet aan een referendum is onderworpen en dat de Grondwet om 'verkeerde' redenen is verworpen. De Grondwet wordt als te complex voor een referendum ervaren. „Ik vind dat we voor een zo complexe materie moeten vertrouwen op de democratisch gekozen vertegenwoordigers in het Nederlandse parlement”, aldus een van de deelnemers.

De meeste argumenten van de tegenstanders, zoals bijvoorbeeld de euro, Turkije, het functioneren van het kabinet, de landelijke politiek, de Haagse (binnenlandse) politiek, hebben niets te maken met de inhoud van de Grondwet. Het massale 'nee' wordt verklaard uit onwetendheid en onduidelijkheid over de inhoud van de Grondwet.

TEKENING WOLFGANG AMMER

Door de voorstanders wordt de Grondwet – een compromis tussen de 25 lidstaten van de EU met (soms) zeer uiteenlopende, maar daarom niet minder doordachte visies – als een noodzakelijke basis voor verbetering van de samenwerking tussen de lidstaten gezien. Aangezien de Grondwet eind 2006 door een ruime meerderheid van de lidstaten geratificeerd zal zijn, is het heronderhandelen over en herschrijven van de tekst of het negeren ervan geen optie. De politici moeten zich beter inspannen om de meerwaarde van de Europese samenwerking en de Europese Grondwet uit te leggen. De voorstanders van de Grondwet hopen op politiek en economisch betere tijden, waarin onder leiding van andere politieke leiders, die ten volle achter de Europese Grondwet staan, opnieuw campagne voor de Grondwet wordt gevoerd. Heikel punt blijft daarbij of er op-

nieuw een referendum moet worden gehouden. Wellicht een Europees referendum?

Vergeet de Grondwet

‘Vergeet de Grondwet’ is het motto van zowel voor- als tegenstanders van verdere Europese integratie. Beide groepen zoeken naar ad hoc oplossingen, maar dit leidt tot resultaten die haaks op elkaar staan.

De voorstanders van verdere integratie onderschrijven de doelen van de Grondwet, maar hebben vooral bezwaren van tactische aard. Zo zou het woord ‘grondwet’ veel burgers afschrikken. Om de doelen van de Grondwet toch te verwezenlijken zien zij meer in het stukje bij beetje invoeren van de belangrijkste nieuwe onderdelen, volgens de beproefde ‘salami-tactiek’. De Europese Commissie heeft recentelijk al het voorbeeld gegeven met het voorstel tot af-

schaffing van vetorechten inzake justitie, onderdeel van de omstreden Grondwet.

De tegenstanders van verdere integratie vinden echter dat er een eind moet komen aan het overdragen van nationale soevereiniteit aan Brussel. Terwijl de Grondwet juist was bedoeld om verdere integratie te faciliteren, is de integratie volgens hen al te ver doorgeschoten. Ook de toenemende macht van de grote landen die in de Grondwet besloten ligt, krijgt weinig waardering van deze groep. Een van de respondenten kreeg vorig jaar van een politica het advies om, ondanks deze grote reserves, toch niet tegen het Verdrag te stemmen. „Op die manier gooi je het kind weg met het badwater”, was haar ongeïnspireerde argument. Het kind was echter een gedrocht dat al lang verdronken was in het vuile badwater.”

Het afremmen van de integratie

hoeft volgens critici van verdere eenwording, samenwerking tussen Europese landen op bepaalde terreinen niet in de weg te staan. Die samenwerking kan heel goed geregeld worden in multilaterale verdragen, gesloten tussen gelijkgestemde landen. Wat nu in ons belang is hoeft dat over pakweg tien jaar niet meer te zijn. Daarom is het belangrijk dat zulke verdragen, anders dan de Brusselse regelgeving, opzegbaar zijn.

Herschrijf de Grondwet

De stemverklaringen bij dit scenario vertonen zo mogelijk nog meer verscheidenheid dan bij de andere twee scenario's. Dit is verklaarbaar gezien het grotere aantal stemmers en doordat het woord 'herschrijf' werkt als een rode lap op elke stier met een 'boodschap'.

Onder hen zijn idealisten, zoals degene die de NAVO en de bijzon-

dere band met de VS wil inwisselen voor 'een bijzondere band met de hele wereld' en daarom het Europese avontuur open wil stellen voor alle landen die een minimaal niveau van mensen- en minderheidsrechten willen naleven. In een andere groep stemverklaringen wordt telkens één aspect van de Europese samenwerking benadrukt.

Maar de overgrote meerderheid van degenen die een stemverklaring bij scenario 3 hebben gegeven is het op zich wel eens met het idee van een grondwettelijk verdrag, maar beschouwt of de huidige Europese Grondwet, die in de Nederlandse vertaling 176 pagina's telt (exclusief de 262 pagina's aanvullingen en uitzonderingen), als onleesbaar, of de campagne van de Nederlandse regering tot goedkeuring als een aanfluiting, of (meestal) beide.

Maar wat dan? 'Korter', 'wervender', 'transparant' zijn drie veelvoorkomende termen, waar iedereen zich wel in kan vinden. Maar zodra men specifiekere wordt beginnen de meningsverschillen weer. Er zijn er die het allemaal te langzaam gaat; anderen vinden het daarentegen allemaal veel te snel gaan en willen extra waarborgen inbouwen.

De veelheid van meningen vond haar meest zichtbare weerslag in de lappendeken van discussies, creatieve voorstellen, correcties en commentaren, die de bijdragen aan het wiki-deel – het gezamenlijk document – voor scenario 3 vormen. De Grondwet zelf is daarmee vergeleken een wonder van eenduidigheid, wat des te verwonderlijker is als men beseft dat de 'wiki-tekst' geen compromis was van 25 regeringsleiders en hun ambtenaren, maar van nog geen 5 procent van de stemmers op scenario 3. Dat had deels te maken met onwennigheid met het gehanteerde wiki-principe, deels door de soms ver uiteenlopende meningen, maar ook met het onder NRC-lezers heilige principe van hoor en wederhoor. Of, zoals iemand verzuchtte „Wat dan te doen? Alles weghalen waar ik het niet mee eens ben? Vind ik geen goed idee, want net als ik mijn mening gerespecteerd wil zien (en dus niet verwijderd) respecteer ik het grondrecht van eenieder ander om zijn of haar mening hier te ventileren. Welk recht heb ik om andermans mening als niet-relevant of onjuist te bestempelen?”

De auteurs zijn deelnemers aan wethepeople.nrc.nl. Een uitgebreidere samenvatting is te lezen op <http://wethepeople.nrc.nl>. De tekst zal komende woensdag 21 juni van 17.00 uur tot 18.45 uur worden besproken tijdens een bijeenkomst van *We the People* in Den Haag aan de Lange Houtstraat 5-7. Legitimatie door bezoekers is verplicht.